

मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाप्रमाणे राज्यातील
जिल्हा व सत्र न्यायालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील
दिवाणी व फौजदारी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये
तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालये,
लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी व
त्यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी यांची
न्यायालये येथील न्यायालयीन कर्मचारी यांना
मा.शेडी आयोगाच्या शिफारसी लागू करण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
विधी व न्याय विभाग
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०११/प्र.क्र.३६७/का.०६
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : २० ऑक्टोबर, २०११

पहा : मा. सर्वोच्च न्यायालयाने रिट पिटीशन क्र. १०२२/८९ च्या संदर्भात
दिनांक १५.७.२००८, ११.२.२००९ व दि. ७.१०.२००९ रोजी दिलेले
आदेश.

प्रस्तावना :- मा. सर्वोच्च न्यायालय यांनी देशातील सर्व न्यायिक अधिकाचांच्या वेतन,
भत्ते व सेवाशर्ती मध्ये सुधारणा सूचविण्यासंबंधी स्वतंत्र वेतन आयोग स्थापन
करण्यासंबंधी रिट याचिका क्र.१०२२/१९८९ (अग्रिम भारतीय न्यायिक संघटना आणि
इतर विरुद्ध केंद्र शासन व इतर) मध्ये आदेश पारीत केले होते. त्या अनुषंगाने भारत
सरकारच्या कायदा व न्याय विभागाने मा.न्यायमुर्ती के.जे.शेडी, (सेवानिवृत्त न्यायाधिश,
सर्वोच्च न्यायालय) यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रथम राष्ट्रीय न्यायिक वेतन आयोगाची स्थापना
करण्यात आली होती. सदरहू याचिकेमध्ये न्यायालयातील कार्यसत कर्मचारी यांच्या विधिश
संघटनानी मा.सर्वोच्च न्यायालय येथे अर्ज करून न्यायालयीन कर्मचारी यांच्या
सेवाशर्तीमध्ये पण सुधारणा करण्यासंबंधी मा.शेडी आयोग यांना सूचना करण्यात याची,
अशी विनंती सर्वोच्च न्यायालयाला केली असता मा.सर्वोच्च न्यायालय यांनी दिनांक ७
जानेवारी, १९९८ रोजी आदेश पारीत करून मा.शेडी आयोग यांना न्यायालयातील कर्मचारी
यांच्या सेवाशर्ती तपासून त्यांच्या सेवाशर्तीमध्ये कठोणत्या सुधारणा करणे अदेशित आहे.
त्यांसंबंधी शिफारस करून अहवाल देण्याबाबत निर्देश दिले होते.

२. मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाच्या अनुषंगाने मा.न्या.शेडी यांच्या अध्यक्षतेखालील आयोगाने देशभरातील विविध राज्यातील न्यायालयीन कर्मचारी यांच्या घेतन, भत्ते व सेवाशर्ती इत्यादी बाबींचा सखोल अभ्यास करून विविध राज्यांमध्ये कार्यरत असलेल्या न्यायालयीन कर्मचाऱ्यांकरीता त्या-त्या राज्यांनी करावयाच्या सुधारणाबाबत विस्तृत अहवाल मा.सर्वोच्च न्यायालयाला सन २००३ मध्ये सादर केला. सदरहू अहवाल सादर केल्यानंतर मा.सर्वोच्च न्यायालयाने सदरहू अहवालामध्ये केलेल्या शिफारसींच्या अंमलबजावणी संबंधी आपले म्हणणे प्रतिज्ञापत्राद्वारे सादर करण्याचे निर्देश सर्व राज्य सरकारांना देण्यात आले. मा.सर्वोच्च न्यायालयामध्ये यासंबंधी सुनावणी होऊन मा.शेडी आयोग यांच्या शिफारसी लागू करण्यासंबंधी वेळोवेळी आदेश पारीत केले व संबंधीत राज्य सरकारांना सदर शिफारसी एक वर्षाच्या आत लागू करण्याबाबत दिनांक ७/१०/२००९ रोजी निर्देश दिले. त्याअनुषंगाने दिनांक २१/९/२०११ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत सधिस्तर चर्चा होऊन मा.शेडी आयोगाने केलेल्या शिफारसी दिनांक १/४/२००३ पासून लागू करण्याबाबत राज्य शासनाने खालील प्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय : राज्यातील जिल्हा न्यायालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील दिवाणी, फौजदारी, लघुवाद न्यायालयामधील न्यायालयीन कर्मचारी तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालय, लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालय व त्यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी न्यायालये यांच्या आस्थापनेवरील कार्यरत व निवृत्त, वरील न्यायालयीन कर्मचारी यांना, मा.शेडी आयोग यांनी केलेल्या शिफारसी दिनांक १/४/२००३ पासून लागू करण्यास राज्य शासनाने खालील नमुद केलेल्या अटी व शर्तीस अधीन राहून मान्यता दिलेली आहे.

(३) भत्ते :-

मा.शेडी आयोग यांनी केलेल्या शिफारसीनुसार राज्यातील सर्व जिल्हा व सत्र न्यायालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील दिवाणी, फौजदारी व लघुवाद न्यायालयामधील कर्मचारी तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालय, लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालये यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी न्यायालये यांच्या आस्थापनेवरील दिनांक १/४/२००३ रोजी व त्यापुढे कार्यरत व सेवानिवृत्त

झालेल्या न्यायालयीन कर्मचारी यांना मा.शेव्ही आयोग यांनी केलेल्या शिफारसीनुसार

खालीलप्रमाणे भत्ते पुढील अटी व शर्तीस अधीन राहून अनुज्ञेय राहतील.

अ. क्र.	भत्त्याचे स्वरूप	भत्ता अनुज्ञेय असलेले कर्मचारी	अनुज्ञेय असलेली रक्कम रुपये प्रतिमाह
१	वैद्यकीय भत्ता (यांना अनुज्ञेय असलेल्या वैद्यकीय खर्चाच्या प्रतिपूर्ती व्यतिरिक्त)	लिपिक पदापेक्षा खालच्या सर्व संवर्गात कार्यरत असलेले कर्मचारी व वाहनचालक.	१००
२	विशेष भत्ता	अभिलेख आणि मालमत्ता कक्षातील कार्यरत कर्मचारी.	१००*
३	कायमस्वरूपी प्रवास भत्ता (Fixed travelling allowanace)	बेलीफ आणि मुख्य बेलीफ	२००/-**
४	विशेष भत्ता (प्रवास व भरपाई भत्त्यासह)	प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश / प्रमुख नगर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश मुंबई यांचे स्वीय सहायक	२००/-
५	प्रवास भत्ता / भरपाई भत्ता / विशेष भत्ता	न्यायाधीश यांच्या निवासस्थानातील कार्यालयात महिन्यातून किमान ३५ दिवस काम करणारे लघुलेखक.	
		अ) तालुका /जिल्हा मुख्यालयातील लघुलेखक	किमान १२०/-***
		ब) शहरातील लघुलेखक	किमान १५०/-***
		क) प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश /प्रमुख शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश यांचे स्वीय सहायक	किमान २००/-***
६	विशेष भत्ता	वाहनचालक	१५०/-****

अटी व शर्ती :-

* अभिलेख कक्षातील कार्यरत कर्मचारी यांना देय असलेला विशेष भत्ता हा सदर कर्मचारी अभिलेख कक्षाभाई कार्यरत असेपर्यन्तच देय राहिल. त्याची इतरत्र बदली झाल्यानंतर त्यास तो भत्ता देय राहणार नाही.

** सदर प्रवास भत्ता हा संबंधीत कर्मचारी (बेलीफ) यांना मिळणारा प्रवासभत्ता रु.२०० प्रतिमाह पेक्षा कमी असेल तरच अनुज्ञेय राहित.

*** सदर भत्ता हा संबंधित लघुलेखकांनी संबंधीत न्यायाधिश यांच्याकडून

आवश्यक प्रमाणपत्र सादर केल्यानंतरच देय राहिल.

**** वाहनचालकांना विशेष भत्ता रु.१५०/- प्रतिमाह अथवा अतिकालीक भत्ता यापैकी एक भत्ता अनुज्ञेय राहिल.

(२) वेतनश्रेणीवाढ :-

मा.शेड्डी आयोगाच्या शिफारसीनुसार दि.३/४/२००३ ते दिनांक ३१/१२/२००५ या कालावधीमध्ये राज्यातील जिल्हा न्यायालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील दिवाणी, फौजदारी व लघुवाद न्यायालयामधील तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालय, लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालय व त्यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी न्यायालये येथे सदरहू कालावधीमध्ये सेवारत व त्यादरम्यान सेवानिवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांना खालीलप्रमाणे श्रेणीवाढ मंजूर करण्यांत येत आहे.

अ.क्र.	पदनाम	पूर्वीची वेतनश्रेणी	सुधारित वेतनश्रेणी
१	हवालदार (हे पद नाईक या पदाच्या पदोन्नतीचे पद असेल)	रु.२६३०-४०००	रु.२६५०-४०००
२	प्रबंधक, जिल्हा न्यायालय	रु.६५००-१०५००	रु.८०००-२२५-३३५००
३	दिवाणी न्यायालय (वरिष्ठ सत्र) यांच्या आस्थापनेवरील अधिक्षक (Suptd.) संवर्गातील कर्मचारी.	रु.५५००-९०००	रु.७४५०-११०५०
४	दिवाणी न्यायालय (कनिष्ठ सत्र) यांच्या आस्थापनेवरील सहायक अधिक्षक (Assistant Suptd.) संवर्गातील कर्मचारी.	रु.५०००-८०००	रु.६५००-१०५००
५	जिल्हा न्यायाधीश/अतिरिक्त जिल्हा न्यायाधीश/नगर व दिवाणी न्यायाधीश यांच्याकडे सेवेतील / सेवानिवृत्त निवडश्रेणी लघुलेखक /स्वीय सहायक (लघुलेखक श्रेणी-१)	रु.७४५०-११५००	रु.७५००-१२०००

अटी व शर्ती :-

(अ) उपरोक्त श्रेणीवाढ देण्यात आलेल्या कर्मचारी यांना सहावा वेतन आयोग लागू केला असल्याकारणाने त्यांना दिनांक १/१/२००६ पासून मा.शेफ्टी आयोगानुसार अनुज्ञेय असणारे सुधारीत वेतन किंवा सहाव्या वेतन आयोगानुसार अनुज्ञेय असणारे वेतन यापैकी एकच वेतन देय राहिल. संबंधित कर्मचाऱ्याला विकल्प घावा लागेल. सदरचा विकल्प शासन निर्णय निर्गमित केल्याच्या दिनांकापासून ९० दिवसांच्या आंत सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट "अ" प्रमाणे देणे बंधनकारक राहिल.

(ब) जे कर्मचारी १/४/२००३ ते ३१/१२/२००५ (दोन्ही दिवस धरून) या - कालावधीमध्ये निवृत्त झालेले आहेत, ते मा.शेफ्टी आयोगानुसार उपरोक्त प्रमाणे मिळणाऱ्या वेतनश्रेणीच्या वाढीनुसार सुधारीत निवृत्तीवेतन मिळण्यास पात्र राहतील.

(३) वेतनवाढ

उपरोक्त उल्लेखित हवालदार, प्रबंधक जिल्हा न्यायालये, अधिक्षक दिवाणी न्यायालये (वरीष्ठ स्तर), सहायक अधिक्षक दिवाणी न्यायालये (कनिष्ठ स्तर) व जिल्हा न्यायाधिश, अतिरिक्त जिल्हा न्यायाधिश / शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधिश यांच्याकडे सेवेतील किंवा सेवानिवृत्त निवडश्रेणी लघुलेखक (स्वीय सहायक) (लघुलेखक श्रेणी-१) ज्यांना श्रेणीवाढ देण्यास मान्यता देण्यात आलेली आहे ती पदे वगळून राज्यातील जिल्हा न्यायालये व त्यांच्या अधिकृत्याखालील दिवाणी, फौजदारी व लघुवाद न्यायालयमधीत तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालय, लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालय व त्यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी यांची न्यायालये दि.१.४.२००३ ते दि.३१.१२.२००५ या कालावधीमध्ये सेवेत असलेल्या किंवा निवृत

झालेल्या किंवा त्यादरम्यान नव्याने नियुक्त झालेल्या किंवा वेतन कुंठितता आलेल्या व ज्यांना वरीलप्रमाणे वेतनश्रेणीत वाढ देण्यात आलेली नाही, अशा खालील वेतनश्रेणीमधील कर्मचा-यांना सदर कालावधीमध्ये लागू असलेल्या खालील वेतनश्रेणीमध्ये एक वेतनवाढ अनुज्ञेय असेल:-

- १) रु.६५००-१०५०० २) रु.५५००-९००० ३) रु.५०००-८०००
४) रु.४५००-७००० ५) रु.४०००-६००० ६) रु.३२००-४९००
७) रु.३०५०-४५९०.

(४) थकबाकी

(अ) भर्ते, वेतन फरकाची रक्कम तसेच वेतनश्रेणीवाढ यासंबंधी थकबाकीची देय असलेली रक्कम ही दोन समान हप्त्यात पुढील दोन आर्थिक वर्षात अदा करण्यात येईल.

(ब) दिनांक १/८/२०१९ पासून पुढे देय असलेले अनुज्ञेय भर्ते व वेतनश्रेणीतील फरक रोख स्वरूपात देय राहिल.

(५) निवृत्त कर्मचारी यांना थकबाकी व निवृत्तीवेतन

(अ) जे कर्मचारी दि.१.४.२००३ ते दि.३३.१२.२००५ (दोन्ही दिवस धरून) या कालावधीत निवृत्त झालेले आहेत व त्यांना जा. शेड्टी आयोगानुसार सुधारीत वेतनश्रेणी अनुज्ञेय आहे ते सुधारीत वेतनश्रेणीनुसार निवृत्तीवेतन मिळण्यास पात्र राहतील.

(ब) सेवानिवृत्त कर्मचारी यांना थकबाकी पोटी देण्यात येणारी रक्कम रोख शाहपात पुढील आर्थिक वर्ष २०२२-२०२३ मध्ये देव राहिल.

(६) मा.शेंडी आयोगाच्या मान्यता देण्यात आलेल्या इतर शिफारसी :

(अ) हवालदार हे नाईक या पदाचे पदोन्नतीचे पद म्हणून जाहीर करण्यात येत आहे.

(ब) मा.शेंडी आयोग यांनी कर्मचाऱ्यांच्या सेवाप्रवेश, अहंता, संवर्गाचे नामकरण, पदनाम बदलणे व इतर अनुषंगिक बाबी इत्यादी शिफारसी ज्यांच्यामध्ये आर्थिक भार अभिप्रेत नाही अशा शिफारसीची अंमलबजावणी मा.उच्च न्यायालयामार्फत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

(क) न्यायालयातील न्यायाधीशांची संज्ञा विचारात घेता ७५ लघुलेखक (ग्रेड-३) ही पदे निर्माण करण्यास तत्वतः मान्यता देण्यांत येत आहे.

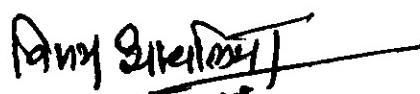
(७) या प्रयोजनासाठी होणारा खर्च हा सन २०११-१२ व २०१२-१३ च्या मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा. चालू वर्षाच्या मंजूर अनुदानाचा आढावा घेऊन मंजूर अनुदानातून खर्च भागविणे शक्य होणार नसल्यास येत्या अधिवेशनामध्ये पुरवणी मागणीचा प्रस्ताव सादर करण्यात यावा.

(८) यावर होणारा खर्च मागणी क्र.जे-१, २०१४ न्यायदान (दत्तमत) १०५, दिवाणी व सत्र न्यायालय (०१) (०१) मुंबई शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश (२०१४०१६३), (०२) (०१) जिल्हा व सत्र न्यायाधीश (२०१४०१७२), १०६-लघुवाद न्यायालय (००) (०१) इलाखा शहर न्यायालय (२०१४ ०२३६) (०१)(०२) लघुवाद न्यायालय (२०१४ ०२२५), १०७ इलाखा शहर दंडाधिकारी यांचे न्यायालय (००)(०१) इलाखा शहर दंडाधिकारी यांचे न्यायालय (२०१४ ०२३४), १०८ फौजदारी न्यायालय (००)(०१) फौजदारी न्यायालय (२०१४ ०२४३) या लेखाशिर्षाखाली करण्यात यावा.

(९) सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ६१०/११/व्यय-६, दिनांक २०.१०.२०११ अन्वये प्राप्त झालेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्र.२०३१३०२०३०५७४०००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विजय आचलिया)
प्रधान सचिव व विधी परामर्शी

सोबत: विकल्पाचा नमुना

प्रत,

मा.राज्यपालांचे सचिव

मा. मुख्यमंत्री / मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव.

मा. राज्यमंत्री (विधी व न्याय) यांचे खाजगी सचिव.

भागाबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई

प्रबंधक, उच्च न्यायालय, (अपील शाखा/ मूळ शाखा), मुंबई

प्रबंधक, उच्च न्यायालय, नागपूर, औरंगाबाद व पणजी खांडपीठ

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखापरिक्षा) एक, महाराष्ट्र, मुंबई

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखापरिक्षा) दोन, महाराष्ट्र, नागपूर

सर्व जिल्हा काषायार अधिकारी

अधिकाऱ्य व लेखा अधिकारी, मुंबई

गिरासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई

सर्व ग्रामुक्य जिल्हा व सत्र न्यायाधीश

प्रमुख न्यायाधीश, नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई

मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई

सर्व प्रमुख न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालये

एकाहंक, न्यायीक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर

विषयी व न्याय यिभागातील सर्व अधिकारी/कार्यासने

कित्त गिराग/ सेवा-१/च्यय-६, कार्यासने, मंग्रालय मुंबई-३२,

सर्व लोगालयीन विभाग

कार्यात्मक-२१, शिथी कृत्त्वाय विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

कार्यात्मक-८ (निवड नस्ती).

परिशिष्ट "अ"

शासन निर्णय, विधी व न्याय विभाग क्र.संकिर्ण -२०११/प्र क्र १६७/कार्या-६, दि. २०/१०/२०११ चे सहपत्र.

विकल्पाचा नमूना

१. अ) कर्मचाऱ्याचे नाव :-----
ब) धारण केलेले पद :----- कायम -----
स्थानापन्न
क) विद्यमान घेतनश्रेणी रु.-----
ड) सुधारित घेतनश्रेणी रु.-----
इ) कार्यालयाचे नाव -----

२. मी, श्री./श्रीमती----- या व्हारे असे कळवितो की, मला दि.१.१.२००६ पासून मा.शेड्टी आयोगानुसार उच्च वेतनश्रेणी लागू होत असल्याने दि.१.१.२००६ पासून मी धारण करीत असलेल्या विद्यमान वेतनश्रेणीच्या अनुषंगाने पुढीलप्रमाणे विकल्प देत आहे:-

१. मला दि.१.१.२००६ पासून शेव्ही आयोगानुसार अनुज्ञेय असणारे वेतन लागू करावे.
  २. मला ६ व्या वेतन आयोगानुसार अनुज्ञेय असणारे वेतन लागू करावे.
  ३. हा विकल्प अंतिम असून त्यामध्ये या तारखेनंतर सुधारणा करण्यात येणार नाही.

सही

ठिकाणः

दिनांकः

(कार्यालयाने भरावयाचे)

प्रमाणित करण्यात येते की, कायम _____
स्थानापन्न _____

पद धारण करीत असलेल्या) श्री./श्रीमती -
यांनी, हा विकल्प, यथोचितरित्या स्वाक्षरीसह व विहित दिनांकापूर्वी मला सादर केला आहे.

सती

विकाणः

दिनांक:

नांव

कार्यालयाचे प्रमुख